



Tjänsteskrivelse

Datum

2024-08-05

Vår referens

Jenny Lindvall

Utvecklingssamordnare

jenny.lindvall2@malmö.se

Remiss angående Remiss Socialdepartementet - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

ASN-2024-10754

Sammanfattning

Socialdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, SOU 2024:30*.

Utredningen föreslår att staten får ansvar för att gripa in, besluta om och följa upp brottsförebyggande åtgärder för barn som riskerar att begå allvarlig brottslighet. En ny nationell statlig myndighet inrättas, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, MUK. MUK ska ha regionala beslutsorgan som beslutar om insatser för barn som riskerar att begå allvarlig brottslighet. Socialnämnderna ska verkställa MUK:s beslut.

Polismyndigheten ska ansvara för att identifiera och hänvisa ärenden till MUK. Staten ska, genom antingen Kriminalvården eller MUK, ansvara för att följa upp och kontrollera att de brottsförebyggande åtgärderna genomförs.

Förvaltningen anser inte att utredningen har visat på vilket sätt förslagen ska kunna förebygga brottslighet bland barn bättre än vad kommunernas socialnämnder gör idag.

Förvaltningen anser inte heller att utredningens förslag säkerställer att brottsförebyggande åtgärder för barn blir tydliga, konsekventa och långsiktiga. Det finns tvärtom risk för otydlighet och parallella processer.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, SOU 2024:30, enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.



Beslutsunderlag

- En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga - Betänkande av Utredningen om ungdomskriminalitetsnämnder(SOU 2024:30)
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, SOU 2024:30.
- Förslag till yttrande ASN 240828 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Beslutsplanering

ASN beredning 2024-08-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2024-08-13

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2024-08-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen; registrera.stk@malmö.se

Ärendet

Socialdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga, SOU 2024:30*. Arbetsmarknads- och socialnämnden har mottagit betänkandet på remiss från Stadskontoret.

Utredningen lämnar förslag till en ny ordning med statligt huvudmannaskap för att förebygga brottslighet bland barn enligt dansk modell.

Förslagen syftar till att förbygga brottslighet av allvarligt slag och att säkerställa tydliga, konsekventa och långsiktiga brottsförebyggande åtgärder för barn.

Beslut om och uppföljning av individuella brottsförebyggande åtgärder till barn i målgruppen ska regleras i en ny särskild lag; lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga.

Målgruppen för lagen är barn, upp till arton år, med hemvist i Sverige som riskerar att begå brott av allvarligt slag. Utredningen föreslår ingen nedre åldersgräns. Utredningen föreslår att en ny myndighet ska inrättas; Myndigheten mot ungdomskriminalitet, MUK. MUK:s uppgift ska vara att besluta om brottsförebyggande åtgärder. Kommunerna ska verkställa besluten.

En statlig myndighet ska följa upp och kontrollera att de brottsförebyggande åtgärderna genomförs. Utredningen föreslår två alternativ:

1. MUK ansvarar för att bereda och besluta om individuella brottsförebyggande åtgärder för barn. Kriminalvården ansvarar för att följa upp att åtgärderna genomförs.



2. MUK ansvarar för att bereda och besluta om individuella brottsförebyggande åtgärder för barn samt för att följa upp att de genomförs.

Vid MUK ska det finnas regionala beslutsorgan med uppgift att fatta beslut om brottsförebyggande åtgärder för barn. Ordföranden ska vara eller ha varit domare. Övriga två ledamöter ska vara anställda av Polismyndigheten och en kommun. De ska ha erfarenhet av arbete med barn.

Polismyndigheten ska hänvisa ett ärende till MUK om det finns risk för att barnet kommer att begå brott av allvarligt slag. Bedömningen ska grundas på barnets beteende, levnadsförhållanden, eventuell brottslighet och övriga omständigheter. Innan Polismyndigheten fattar beslut om att hänvisa ett ärende ska uppgifter om barnet inhämtas från ansvarig kommun.

MUK får förelägga socialnämnden att vidta åtgärder för att barnet ska kunna genomföra åtgärder i en handlingsplan. De beslut som MUK fattar kan innebära andra och i vissa fall mer kostsamma insatser än de som kommunen skulle ha valt i de enskilda fallen.

Förslagen medför en inskränkning av det kommunala självstyret.

Malmö har deltagit i en referensgrupp till utredningen. Gruppen har bidragit med information om hur socialtjänsten arbetar med målgruppen i praktiken, samarbetet med andra myndigheter och vilka svårigheter och brister man identifierat. Utredningen har också diskuterat tänkbara för- och nackdelar med utredningens förslag med referensgruppen.

Förvaltningens överväganden

Förvaltningen anser inte att utredningen har visat på vilket sätt förslagen ska kunna förebygga brottslighet bland barn bättre än vad kommunernas socialnämnder gör idag.

Det pågår flera utredningar och initiativ som utreder hur socialtjänstens möjligheter inom området kan förstärkas. Nedan följer några exempel.

Den nya socialtjänstlagen (SOU 2020:47) föreslår ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnderna.

Utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga (S 2022:D) ska utreda om socialnämnden ska ges möjlighet att besluta om insatser till vårdnadshavare även utan deras samtycke.

Samverkansstrukturen Bob, barn och unga i organiserad brottslighet är ett nystartat initiativ som ska förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet genom konkreta åtgärder och insatser.



Det är både önskvärt och lämpligt att invänta möjligheterna med och utfallet av dessa förslag och initiativ innan man överväger en så ingripande förändring som aktuell utredning föreslår.

8.1 En samlad reform med statligt huvudmannskap

Att en statlig myndighet fattar beslut påverkar inte tillgången till eller kvaliteten i de insatser som kommunen har tillgång till.

Förvaltningen vill understryka att det krävs samarbete med andra delar av samhället för att uppnå förändring för ett barn.

Det är vanligt att barn behöver insatser från skola och sjukvård. Varken socialtjänsten eller MUK kommer att ha mandat att besluta om dessa aktörers insatser och åtgärder. Om skolan eller sjukvården inte har möjlighet att tillhandahålla insatserna eller om samtycke från barnet eller vårdnadshavare saknas finns risk att den beslutade handlingsplanen endast blir en administrativ produkt.

9.4 Befogenheter och beslut

Förvaltningen bedömer inte att utredningens förslag leder till tydligare åtgärder från samhället. Utredningens förslag innebär parallella processer i flera delar. Utöver orosanmälan och barnavårdsutredning kan ett barn komma att vara aktuell för hänvisning och beslut i MUK samt i en brottmålsprocess.

Risken är stor att de många processerna skapar otydlighet för barnet och vårdnadshavaren vilket motverkar motivation till förändring.

Parallella processer kan också innebära en risk att kommunen avvaktar att tillsätta insatser i väntan på beslut om handlingsplan i MUK vilket motverkar syftet.

Det finns en risk att den nya ordningen blandas samman med brottmålsprocessen för barn, särskilt om Kriminalvården blir den myndighet som ska följa upp och kontrollera insatserna i enlighet med förslag ett. Det är inte lämpligt att Kriminalvården ges ett brottsförebyggande uppdrag då myndighetens kärnuppdrag är att verkställa påföljder efter dom.

Förvaltningen anser att det finns stora oklarheter om hur de olika processerna ska fungera tillsammans. Utredningen har konstaterat att det inte är lämpligt att MUK ska kunna besluta om LVU. MUK ska dock ha möjlighet att besluta om insatser där det saknas samtycke, även placering utanför hemmet.

Vid placering med stöd av LVU har socialtjänsten tillgång till lagstiftningens befogenheter till skydd och stöd för barnet. Om en placering utanför hemmet med stöd av handlingsplan från MUK skulle bli aktuell saknas dessa befogenheter som LVU möjliggör. Det är inte rättssäkert att MUK ska kunna besluta om placering utanför hemmet utan en så omfattande utredning som en placering med stöd av LVU kräver.



Det är otydligt hur LVU och den nya lagen förhåller sig till varandra i de fall MUK och socialnämnden gör olika bedömningar av vilka insatser som behövs. Det kan resultera i att handlingsplanen och vårdplanen inte är samstämmiga. Om planerna överklagas kan två parallella överklagandeprocesser pågå vilket innebär att de insatser som barnet behöver fördröjs.

9.8 Verkställighet av beslut

Utredningen föreslår en modell där den som fattar beslut om insatser inte är ansvarig för kostnader, vilket leder till att kommunen till viss del förlorar kontrollen över sin budget.

Inskränkningen av det kommunala självstyret är oproportionerlig. Utredningen har inte beskrivit varför inrättandet av MUK är nödvändigt för att motverka att barn begår brott. Det framkommer inte på vilket sätt barn kommer att få insatser tidigare eller av bättre kvalitet genom att beslutsfattandet flyttas till en statlig myndighet.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef